

WALING DYKSTRA.
14 AUG. 1821—15 JAN. 1914.

door Dr. G. A. WUMKES.

Nu de nestor der Friesche schrijvers het grijze hoofd heeft te rusten gelegd en de pen voor altijd aan zijn onvermoeide hand ontviel, is de tijd gekomen om op zijn persoon en werk dieper in te gaan dan tot dusverre is geschied.

Het heeft Waling-Om niet ontbroken aan populariteit. Hem is misschien meer lof toegezwaaid dan hem lief was. Hem zijn op zijn tachtigsten en negentigsten verjaardag eerebundels vol proza en poëzie aangeboden. Ook heeft men in couranten en tijdschriften kortere of langere levensschetsen aan hem gewijd. Doch hoe welgemeend dit alles moge zijn geweest, tot een grondige studie over zijn persoon en werk, tot een kritische beschouwing, tot een bezonken waardeering daarvan is het nog niet gekomen. Ons ontbreekt van hem zelfs een vluchtig geboetseerd levensbeeld, als dat van Pieter Jelles in *Fen Liet en Libben*. En daarop heeft hij in de eerste plaats recht. Aangeboren aard, milieu, geestesstroomen die de ziel van het Friesche volk beroerden hebben hem gevormd tot wat hij geworden is. Een heel stuk Friesch volksleven is in hem belichaamd. Daarom zullen psychologie, volkskunde en de oeconomische geschiedenis van Friesland in de negentiende eeuw hier een woord hebben mee te spreken. Eerst langs dezen weg wordt een biografie op breeden basis en naar den eisch van onzen tijd verkregen.

Wanneer ik nu den blik laat gaan over zijn levenswerk, dan zie ik in hem drieërlei: 1°. den vermaner, 2°. den verteller, 3°. den verzamelaar.

I. *De vermaner*. Ik bedoel dit in oud mennisten zin. Wonderlijke ironie van het lot! Waling had het niet begrepen op de dominees. In zijn stapels geschriften heb ik niet één nobele predikantenfiguur kunnen ontdekken. De zwartrokken hebben het altijd verkorven. Ze zijn lui, schijnheilig, baatzuchtig of onnoozel. En toch is hij zelf een moraalpreeker op en top, zij 't zonder bef en toga. De man, die de dolste „fiten en aventüren” weet te verzinnen, die jarenlang zalen vol volk heeft doen daveren van het lachen, die stapels kluchtspelen heeft geschreven, moet preeken tijdig en ontijdig. Zonder zedelijke toepassing kan hij niet aan het eind komen. Het gaat hem zelf soms kras genoeg. Aan het slot van zijn *Fryske Thyl Ulenspegel* (Frentsjer, 4de dr. 1908) komen al de leelijke karakters nog eens „op 'e tekst”: gleaune Loik, Andele Goaitses Sjouk, de timmerfeint fen Sloppegea enz. om tot een waarschuwend voorbeeld de gemeente te worden voorgehouden. Waling krijgt dan zoo'n toevoer van preekstof, dat hij verklaart: „As 'k sa foartgean scoe, scoe 'k fêst út myn boek yet wol in allike great boek fol morael by'noar helje kinne”.

De „Winterjounenocht” door hem in alle Friesche dorpen en steden jaar in jaar uit gehouden was ook preekerij. Zooals de Friesche „waarheidsvrienden” met hun bidstonden voor Israël bedekte propaganda maakten voor de orthodoxie, zocht Waling zijn vrijzinnige denkbeelden te verspreiden door het voordragen van vroolijke rijmstukken en samenspraken. Ook was hij lang niet afkeerig van een bijbeltekst als punt van uitgang, precies als in de kerk. Hedenavond Mattheus XIII, de gelijkenis van den zaaier! Maar dan natuurlijk verfriescht tot „In nijboer dy 't in kampke lân mei weet siedde”. De steenachtige aarde wordt daarbij „dy hoeke fen it kampke, der 't de fondeminten fen in âld tsjerke yn 'e groun sitte”. En dan

krijgt dat alles zijn toepassing op Friesche toestanden.

En nu zijn tooneelstukken. Bijna alle eindigen met een vermaning, een zegenwensch of een zedeles. Keapman Heechboorst oreert in *Lubbert Erchtink* (Frentsjer 1866): „Om 't yn ús dagen it forskil fen standen al hwet bigjint ôf to sliten en de minsken geandewei mear nei elkoar ta wenne, dêrom scoe 't wol winskelik wêze, dat dêr hwer de wiere biskaving fen 't hele minskdom op priis steld wirdt, de oertollige etiquette oan de kant set wurde mocht, omdat dy de minsken in sedelike slavernij opleit en it libbenslok fen follen bidjert, hwent hjar jok is hird en hjar lêst is swier”. Master Blomsma in *Omke Wiberen en syn erfgenamen*, (Ljeauwerd 1870) predikt: „Dat goede minsken lokkich wêze kinne sûnder jild is in wierheid, dy moasten de riken allegearre forkondigje. Hwent as Iju as ik dat dogge, wirdt it net leaud. Jild makket immen net gelokkich. Mar jild, mei soun forstân en in goed hert er by, dat makket in minske gelokkich”.

In *In hele Tizeboel* (Hearrenfean 1887), zingt het slotkoor:

„Joech men elkoar mar jimmer hwet ta
Den wis sei men op 't lêst:
It hat onforstân wêst
En hja moasten hwet wizer wêst ha.
In minske syn ear is sa tear, och! och!
Men falt elkoar hird om in wird, och! och!
Mar men sjucht faek op 't lêst
It hat ûnforstan wêst,
En men moasten hwet wizer wêst ha.”

Zoo zou ik kunnen doorgaan met *De Jildstumper*, *De Skearbaesdokter* enz. Met zijn prenteboeken voor de kinderen (*Hûsnocht*, 1851; *De blide berntsjes*, 1860, *Simmernocht*, 1861 enz.) is het niet anders. Als het prentje verklaard is, zien we Waling den wijsvinger opheffen en de kleinen vermanen: „O berntsjes! tink er altijd om” . . . of „Dus berntsjes, wol nou hjirút leare” . . . Zelfs al beschrijft hij in kleuren en geuren een boerenvisite met de gesprek-

ken er bij over „gallige skiep” en „slynske fammen”, dan moet er nog een preekje tusschen, dat de dominees niet alleen vriendschap moeten houden met de voornaamste boeren, maar met alle luy van het dorp. Het zou niet onbelangrijk zijn eens te onderzoeken of Waling ook niet in den *Katechismus fen de Leare der Wierheid, der 't boer Pibe syn tytsfeint yn ûnderrjuchte* de hand heeft gehad. Dat vraagboek staat op naam van Jentje Sytema, maar Waling gaf het uit en het is geheel in zijn geest om ook langs dien weg zijn verlichtings- en beschavingsideën onder het volk te brengen. Ook is het de moeite waard eens te onderzoeken of Waling den bijnaam „oom”, niet te danken heeft aan zijn preeken. De menniste vermaners en ook wel gereformeerde leeraars werden oudtijds zoo betiteld. Hoe 't zij, wanneer ik onzen ouden Frieschen vermaner op een zijner laatste portretten als een tweeden oom Paul; die ook zoo gaarne preekte, in zijn „briedstoel” zie zitten, dan reik ik hem in gedachten als collega de broederhand.

Zooals ik reeds zeide, was hij een prediker „fen it nije ljocht”. Toch heeft hij, als ik goed zie, ook een tikje van het oude gehad. In *Friezen, wés tankber* (Frentsjer 1855) verneem ik klanken, die ik later tevergeefs zoek. Bv.

„Gods Geast dy mat mei uzers tsjûgje
 Dat Hy ús oannaem ta Syn bern:
 Den scil men — mar ek den allinne —
 út suvre grounen goeddwaen kinne
 Dat de echte fruchten drage kin”.

Niet lang daarna keert hij de orthodoxie beslist den rug toe. Van nu af heeft hij beslist een hekel aan de fijnen. De Afscheidenen moeten het geducht ontgelden. Met welbehagen teekent hij de plagerijen, die de kasteleinen van Westerhuzen hun aandoet, de tale Kanaäns die zij spreken stelt hij aan de kaak, hij schildert ze uit als huichelaars, bijgeloovigen en drinkebroers. Dat er door die Afscheiding een levende geestesstroom heenbrak, ontging

hem. Dat ook in die andere beweging, het Friesche Réveil, een zoeken, een honger openbaar werd naar hooge geestelijke goederen, die het volk tevergeefs in rationalisme en liberalisme zocht, ontsnapte hem eveneens. Zijn religie was voortaan nobiliteering van zich zelf en van anderen. De orthodoxie van haar kant heeft Waling ook miskend. Uit ergernis aan zijn kwinkslagen, tooneelwerk en fijnenhaat beschouwde zij zijn geschriften als pure lichtzinnigheid. Haar ontging de waarachtige levensernst van dezen man, de echte zedelijke beginselen die hem bezielde. In den prediker eener nieuwe volksbeschaving zag zij den potsenmaker. Dit misverstand heeft aan de Friesche taalbeweging onberekenbaar veel kwaad gedaan. Het hield duizenden Friezen verre van den man, die het volk wilde terugvoeren tot zich zelf en tot de schatten die opgehoopt lagen in zijn taal, historie en volksleven. In de laatste jaren is daarin verandering gekomen. Het rechtzinnig deel van het volk begint hem recht te doen en bij zijn groeve heeft ook het Christlik Frysk Selskip hem hulde gebracht. Zoo eert dan Friesland dezen man als een volksprediker, die zestig jaar lang met woord en pen heeft getuigd tegen slaafschheid, kruiperij, drankzucht, bekrompenheid, pronkzucht en allerlei andere volkszonden, en die gepleit heeft voor Friesche vrijheid en fierheid, voor trouw en oprechtheid, voor eenvoud en vooruitgang. En altijd komt hij rond voor zijn meening uit. Hij kon dit woord van Hantsjepik op zich zelve toepassen: „ik hab altyd miend, dat men mei beflaeijen in forstännich minske bilédicht”. En zoo flapt hij het er dan ook maar uit, zooals het opwelt uit zijn hart, wanneer hij verbitterd is over den druk der boeren op handwerkslui en neringdoenden: „It is mar sa gelegen, in handwirksman moat in wirkezel wêze en mear net. Hy moat gjin eigen frije wille hadde. As in boer seit, dat swart wyt is, dan moat hy it ek sizze. As er safolle oarspronkelikens besit dat er hwet fen 't algemiene gros ôfwykt, den binne se skrutel for him as in feninige pod.

En as er „né” sizze doar as in oar „ja” seit, den wirdt ’t er ’t lilke beest. As er fen de iere moarn ta de lette joun wrot en wraemt en den yet mar sahwet bistan kin, — dat sjugge in hopen ljeafst. Mar den moat er, as er de moaije man bliuwe scil, dôch ek yet in part fen syn fortsjinst opofferje om mei in frjeonlike troanje syn biginsters goed to ûntheljen. Den moat in handwirksman, as er hwet bidije wol, ek yn allerhanne bochten kinne, sûnder dat er brekt; krekt as in learen lape. Hy moat flauerhich genôch wêze om him op ’e kop traepje to litten om in sint to fortsjinjen. Tagelyk moat er sa’n wide konsjinsje ha, dat as er de knipers, dy ’t him gjin droech brea ginne, ris tige yn ’e nekke skoppe kin, sûnder dat se ’t merke — dan moat er ’t net litte. Mar dat binne twa dingen dy ’t ik noait goed leare kind hab”. Het is Hantsjepik, die hier ’t woord voert, maar tevens *Waling-om*, die hier weer eens ongepolitoerd uitpakt. En wat steekt hij heerlijk den draak met de zucht om in het boereland vreemde woorden in te voeren: „To Sloppegea hiene se in brânspuut krige. Do moast er ek in brandpiket oansteld wirde. Salling tromslager neamde dat in brandboeket en der laken dokter en skoalmaster om, hwent hja wisten út Kramers Woordentolk, dat in piket is in wacht en in boeket in bosk blommen. Mar my tinkt, dat stie dy mannen oars net moai, hwent it kin yen wrychlich net forwûnderje dat sa’n sljuchtwei man as Salling mei sokke frjemde wirden yn’e war rekke. Hwerom it ding den net ienfâldich wei „brânwacht” to neamen?”

Wanneer wij nu in aanmerking nemen, dat de *Fryske Thyl Ulenspegel*, waaraan ik deze dingen ontleen, reeds haar vierden druk heeft beleefd, dat Waling’s geschriften omstreeks vijf honderd bedragen en deze alle hun weg hebben gevonden onder het Friesche volk, dan moeten wij niet gering denken over den invloed die van dezen volksleeraar is uitgegaan.

II. *De verteller*. Het zal wellicht eenige verwondering wekken, dat ik Waling als dichter passeer. Dat vindt hierin

zijn reden, dat ik in hem den dichter niet kan ontdekken. Hij was een knap verzenmaker, een handig rijmer, een aardig chansonnier, die in zijn *Doaitse mei de Noardske balke* (1848), *De Boeresjonger* (1857) en *Mink mei 't Orgel* (1860) blijk gaf, dat hij liedjes kon maken, geheel in den volkstrant, kinderlijk en zangerig van toon. Ik denk aan het „Aeisikersliet” met die lieve coupletten:

Sjuch ik yn de fierte den
 Ho de ljeapkes draeie en fleane,
 Den wit ik it gau wer earne
 Dat 'k hjar aeien fine kin.
 'k Sjuch nei alle kanten hinne
 Ho hjar 't ljeapke ek hâlde mei,
 Striekesmite, fleane of rinne
 Altijd wiist hja my de wei.

Simpel ljeapke, kibje net
 Dat ik dy dyn skat ûnthelle:
 Hwêrom moaste 't my fortelle,
 Hwer 't er wie? 'k Hie 't oars net reddt.
 Bist bisorge for dyn aeien,
 Ljeapke, byn dy den hwet yn;
 Troch dyn wjukkeljen en draeien
 Dochste 't sels dat ik se fyn.

Ook is er onder zijn zangen voor „griene en sulveren brilloften” — wat heeft hij daarmee op deze hoogtijden een vreugde gebracht onder het volk! — degelijk werk. „Ho scoe”, zoo zingt hij,

Ho scoe der sonder mylde rein
 En sinneskyn in blomke tierje?
 Ho scil ús libbenswille oanblierje
 As ljeafde ontbrekt? Dat is forsein,
 De ljeafde is 't heechste hwet wy kenne,
 Hwent God is ljeafde. Ja, Hy wenne
 Hwer 't ljeafde wenne altyd, en brocht
 Dêr segen oan en treast en ljocht.

Maar nergens wekt hij een aandoening van schoonheid. Een verrukking der ziel vanwege het Friesche landschap-schoon, die trilt in verzen van Eeltje Halbertsma en Pieter Jelles wordt in zijn dichtwerk gemist.

Ook is Waling niet voor romanschrijver in de wieg gelegd. *De Silveren Rinkelbel*, die als roman in aanmerking zou kunnen komen, is in zijn samenstelling uiterst gebrekkig. De toevalligheden worden op elkaar gestapeld en een psychologischen achtergrond zoekt men tevergeefs. In de *Fryske Thyl Ulenspegel* is het niet anders. Hantsje is verliefd op Welmoed, de dochter van Oebele Boates; deze jongelui meenen elkaar, maar haar vader houdt het tegen. Doch daar raakt Oebele Boates met zijn sjees in de sloot. Hantsje, die daar juist langs gaat en hem redt, haalt hem voor een aderlating het gouden horloge uit den zak, maar vergeet het terug te geven. Ongelukkig wordt het hem ontstolen door een paar stoelwinders, in wier praamschip hij verzeilt en dronken wordt gevoerd. Ze gooien hem ongekleed in een stuk weiland en gaan er van door. Hantsje weet zich echter van een pak kleeren meester te maken, dat toebehoort aan een student, die daar juist een bad neemt. Vervolgens redt hij een kind van Welmoeds familie, eindelijk verijdelt hij een inbraak van dezelfde stoelwinders, die hem het horloge hadden ontstolen. Zijn onschuld komt aan het licht en zookrijgt hij Welmoed tot vrouw. Op een dergelijke goedkoope wijze moeten zijn verhalen boeiend worden gemaakt. Ze zijn dan ook feitelijk niet anders dan een aaneenrijging van losse gevallen. Maar daarmee is dan ook tevens aangewezen het terrein, waarop Waling „for master opslacht”, n.l. der vertelling.

Ik weet niet, of het wel algemeen bekend is, dat hij vroeger met teekenen „pielde”. Dat was in de Spannummer periode. Toen maakte hij „oantinkens” van groene en silveren bruiloften, fraai pennewerk met sierletters, vogels, bloemen, ranken en spreuken. Hier en daar in een boerenpronkkamer van de Tzummer kriten hangt nog zulk een

schilderij. En den keurigen teekenaar van *die* stukken vindt men terug in zijn vertellingen. Dan weet hij ook de kleine dingen zoo te ordenen, kleur en relief te geven, dat er een meesterstukje voor het licht komt. Vooral als hij een koffiedrinkerij, boereneetpartij, een kraamvisite of een bruiloft onder handen heeft, is hij in zijn element. Dan loopen zijn zinnen prachtig, rustig voort, altijd boeiend, altijd met de passende Friesche woorden, met de teekenachtige Friesche uitdrukkingen, even natuurlijk als de haan die kraait, als de wind die strijkt over de Friesche wateren, als de kievit die roept over de greiden.

Ziehier een fragment uit de „koffiedrinkerij” bij Oebele Boates. Eerst een algemeene inleiding: „Klibers fen in heal fiif en tweintich swalkje den faek in healûre fier troch waer en wyn en troch wetter en modder op ien boer los en moatte yn 'e nacht werom. Mar dat kin de ljeafhabberij wol opbringe. Den binne de geringe tsjinstboaden mei de foarnaemste boersoannen en dochters yn 't selskip en elk het allike folle frij praten. Den het de iene in harmonika, de oare in bosk lietsjes; de trêdde het de bûse fol „boerske boekjes”, de fjirde kin allerhanne kinsten mei kryt op 'e tafel, mei lange pypen, mei thêkopkes of mei kaarten. Ek komt it goezzebrief wol ris op 'e lappen of er wirdt in „Antsjemoaisgat” mei kryt op 'e tafel makke. As er den mar in goed fjûr op 'e hird stiet to barnen en der wirdt goede kofje of sùkelade skonken (sterke drank komt er heel selde by to pas), den bikommert nimmen him er folle oer as de hirde wyn op 'e skoarstien boldert of de rein tsjin de glêzen oanklettert en dat min om thús to kommen troch smoarge dammen moat, dy 't soms in healfoet ûnder wetter steane. En as den op 't lêst „alle fûgels” yetris bigjinne to fleanen en hja reitse oan 't pân jaen, den tinke se er net mear om dat de tiid eint. Den geane se net nei hûs ear 't de klok „in bytsje” slacht”.

En zoo zou 't nu wezen bij Oebele Boates. „Do 't hele selskip foltallich wier, do sieten er saun feinten om 'e hird en saun fammen om 'e tafel. Dat wieren gjin by'noar

noadge pearen. Der wieren wol gûds by, dy 't ris hwet kennisse mei elkoar makke hiene, mar 't wieren oars alle-gearre jonge herten, dy 't de sinnen yet op 'e kroade hiene en lyk as bijkes en flinterkes fen de iene blom op 'e oare fleagen.

De feinten sieten mei gauwens to smoken dat it sahwet die en de fammen to breidzjen krekt as se de kost er mei winne moasten. Der wieren wol tige snippere dingen by, mar dôch, net ien dy 't my sa goed sinnige as de rêddige Welmoed, dy 't ús kofje skonk as oalje, mei tsjokke ream-me en brune klûntsjes as arbeidershúskes. Earst praetten se allegearre sa wiis as âlde boeren en boerinnen, oer boerkerij en féhandel en oer de húshâlding en de melkerij. Mar ik mirk al gau, dat er onder de fammen gûds wieren, dy 't wol fen dy tekst ôf woene, dy bigounen al ris in wize to gûnzjen en ris in geklike útfal to dwaen. Op 't lêst, ja man! der gyng it hinne:

Gij komt, o stille avond!

Weer tot ons in dit uur".

Dat is trochgeans it sangkje dêr 't spil mei los rekket". En daarmee was 't ook hier los en als dan „alle vogels vliegen" en de panden worden gelost, dan gaat 't „klink op, klink neer", of „ik zit in de put", of „ik sta als een klok". Wat wordt dat ons alles levendig verteld.

Meesterstukken van vertelkunst zijn „Ut to iten by de boer" in *For de praetstoel en de hirdshoeke* (Holwerd 1877), ook weer met rijke detailtekening, de „Sinte Klaes-joun" in *Winterjounen by Gealeboer* (Frentsjer, 1851), de bruiloft van Wouter en Tsjamke in *de Silveren Rinkelbel*, de kerkdienst en de koffiedrinkerijen in *de Fryske Ulen-spegel*, altemaal stukken volksleven, die hun waarde zullen houden, zoolang er Friesch gelezen zal worden. En nu mag het waar zijn, dat hij aan den buitenkant der dingen blijft staan, het gemis aan zielsontleding wordt vergoed door groote menschenkennis en humor. Hoe is de menschenkenner aan het woord als hij Doutsen in

de Silveren Rinkelbel haar frouljuskunsten laat vertoonen om baes Hoattelstoat tot man te krijgen en hoe fijn is de humor als Setske de huishoudster van Rouke Pabes, die Wouterke, den armen vondeling, in de „ruften” heeft gebracht en naast haar Tsamke in de wieg gelegd, zegt: „Nou hat ús Tsamke in lyts frijerke hear! Och, hwet lizze se der moai togearre!” Ook weet Waling met een paar lijnen, hier een streep, daar een haal, een portret naar ’t leven te teekenen. Ziehier een schoenmakersknecht: „in troanje sa wyt as sùpe, nêst elk each sa’n gled swart kroltsje hier by ’t wang del en by ’t klaeijen sa’n Jangat-af-tige eptigens”. De bakker Sjoerd Stiif-fen-krinten: „Hy stie tige bryk op syn ûnderwirk en droech in koartbokse mesesteren broek, der ’t de ûnderbroeksboxen wit ho fier ûnder wei protten kamen. Syn iene skouder hinge in heal foet leger as ’t oare; hy siet oan ’e earen ta yn in âlde rûge pet; hy seach mei ’t iene each yn’e Kúnder en mei ’t oare yn’e Willemstêd en syn mûle wier omtrint sa great as syn oun yn’e bakkerij”. De meid van Andele Goaitses: „Dat wier in flinke feardige fotse, lang net ûnsjuch fen troanje en mei de mûle koe se Pibe wol trijeris yn ’t roun. Derby wier ’t ien mei de rûmte fen wyt yn’e eagen, en ’t like wol dat dy Pibe yn’e maling naem”. Dit moge nu geen hooge kunst zijn, maar wie meer dan zestig jaar in dezen trant weet te schrijven en dan nog met graagte door het volk gelezen wordt, is en blijft een man, die over een buitengewone gave van vertelkunst beschikt.

III. *De verzamelaar*. Dat Waling meer dan zestig jaar de geliefde schrijver van het Friesche volk heeft kunnen zijn, is hem maar niet aangewaaid. Wanneer hij geen voeling met zijn volk had gehouden, maar in Holwerd zich had opgesloten als een eenzelve broodschrijver, zouden de Friezen er stichtelijk voor bedankt hebben om hun mond te zetten aan den kost die hij opdischte. Maar hij zag te goed in, dat hij zijn eigen levensbloed alleen frisch kon houden door te drinken uit de altijd vlietende

bron van het leven des volks. En daarom is hij zich blijven bewegen onder zijn volk en heeft hij overal het oor te luisteren gelegd aan den volksmond en daaruit een schat van eigenheden opgevangen. Hij heeft die gedeeltelijk verwerkt in zijn volksschriften. En het volk herkende terstond wat uit zijn eigen ziel was voortgekomen en had er deswege behagen in. Maar ook een groot deel van de ruwe erts heeft hij onverwerkt opgeborgen. Hij zag om zich heen het gelaat des aardrijks veranderen. De oude Friesche wereld met haar stinzen en grietmannen, met haar poorten en trekschepen was bezig weg te sterven, ook in haar innerlijk leven. De taal verbasterde, markante eeuwenoude uitdrukkingen en woorden werden zeldzamer gehoord, kinderrijmpjes, spreekwoorden, liedjes die geslachten her van ouders op kinderen waren overgegaan, raakten in onbruik. En toen heeft Waling-om nog juist bijtijds in zijn doos verzameld die „âlde snypsnaren” zooals hij ze noemde en daarin weggeborgen wat hier en daar nog door een oude baker werd gezongen of door een grootmoeder werd verteld. Toen heeft hij saamgelezen gezegden en levensbijzonderheden van Friesche predikanten, schoolmeesters, hardrijders, schippers en boeren, die ons beter dan menig geleerde verhandeling inzicht geven in de volksziel in een bepaalde periode.

Hoe wordt b.v. het gemis aan zelfschatting in de laatste helft der achttiende eeuw getypeerd door het volgende voorval, dat ik vond in de nagelaten papieren van Ds. R. Posthumus te Waaksens, die ook reeds aan het verzamelen is geweest. In de buurt van Ameland was een wadlegger gestationneerd tegen de sluikerij. Daarop bevonden zich meest manschappen van de Friesche Oranjegarde, die met breien den tijd zochten te dooden. Op zekeren dag zaten deze „helden” aan het dek, toen opeens kapitein Prigge een schip zag naderen, dat hij voor een Franschen kaper hield. Geheel van streek zei hij tot garde Boltjes: „leg het breien maar neer, mannen, want wij zijn krijgsgevangen”. Het vaartuig bleek echter een koopvaardijship te zijn.

Als verzamelaar heeft Waling ons twee standaardwerken nagelaten: *Uit Frieslands Volksleven van vroeger en later* 1895 en *Friesch Woordenboek* (1900—1911). En wanneer eenmaal zijn Hantsjepik niet meer gelezen wordt, blijven dit „Fundgruben” voor de wetenschap. Hij heeft daarvoor onwaardeerbare handlangersdiensten geleverd. Kort voor zijn dood werd hij nog bezocht door een Delftsch hoogleeraar, Prof. van Blom, die college geeft in eigendomsrecht en hem kwam raadplegen over het recht van vensterslag. Dat bezoek eerde den professor zoowel als Waling-om. Ik wensch elken tak van wetenschap een man uit het volk toe, die zulk kostbaar materiaal verzamelt als Waling Dykstra.

En hoe zal Friesland hem nu na zijn dood eeren?

Hij is waard, dat er op den zeedijk te Holwerd een tweede „steenen man” verrijst, den stoeren kop gewend naar „it heitelân”, op een ruw, zwaar, veelkleurig, rijkgeaderd voetstuk, symbool van het Friesche volksleven, dat vleesch was van zijn vleesch en been van zijn gebeente.

Doch Friesland mag tevens toezien, dat het geen grafsteden bouwt voor zijn profeten, terwijl hun geest verre is.